

Vergaderjaar 2022–2023

36 200 X

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2023

Nr. 69

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 februari 2023

De Inspecteur-generaal der Krijgsmacht (IGK) heeft in 2022 een themaonderzoek gedaan naar de ervaringen van defensiemedewerkers met grensoverschrijdende opmerkingen. Zijn rapport hierover, «(On)bewust of (on)bedoeld over de grens», heeft hij op donderdag 9 februari 2023 aangeboden. Hierbij bied ik u dit rapport aan.

Uit het onderzoek van de IGK blijkt dat één op de drie respondenten van het onderzoek in de afgelopen drie jaar met grensoverschrijdende opmerkingen te maken heeft gekregen. Een zorgelijke constatering. Elke ervaring met grensoverschrijdende opmerkingen is er immers één te veel. Het rapport laat opnieuw zien dat Defensie moet blijven verbeteren op het gebied van sociale veiligheid. In deze brief informeer ik u over de belangrijkste resultaten uit het rapport.

Opzet themaonderzoek

De IGK heeft ervaringen met grensoverschrijdende opmerkingen opgehaald via verkennende gesprekken met interne expertisecentra en de coördinatoren vertrouwenspersonen, een digitale enquête met ruim 600 respondenten en vijf themadagen. Onder grensoverschrijdende opmerkingen verstaat de IGK: mondelinge en/of via digitale kanalen gemaakte opmerkingen die de ontvanger als grensoverschrijdend ervaart.

Resultaten onderzoek

Zoals gesteld komt uit het onderzoek van de IGK naar voren dat één op de drie respondenten in de afgelopen drie jaar grensoverschrijdende opmerkingen heeft ervaren tijdens het werken bij Defensie. De IGK heeft de ervaren grensoverschrijdende opmerkingen gecategoriseerd in discriminerende, seksueel getinte, intimiderende/kleinerende opmerkingen en schelden. In de helft van de gevallen werd een opmerking

gemaakt door iemand met een hogere rang of functie. Daarnaast constateert de IGK dat vrouwelijke medewerkers vaker dan mannelijke medewerkers grensoverschrijdende opmerkingen hebben ervaren. Onder de respondenten blijkt dat niet vaak een melding wordt gedaan wanneer medewerkers grensoverschrijdende opmerkingen ervaren, uit angst voor eventuele gevolgen voor de carrière. Ook komt naar voren dat de bewustwording van de impact van grensoverschrijdende opmerkingen verbeterd kan worden en dat inzicht in elkaars referentiekader van groot belang is bij het voorkomen, bespreekbaar maken en tegengaan van grensoverschrijdende opmerkingen.

De IGK stelt dat permanente vorming op de werkvloer bij het bespreekbaar maken en tegengaan van grensoverschrijdende opmerkingen belangrijk is. Verbetervoorstellen zijn het benadrukken van het thema in opleidingen en trainingen, het informeren van eenheden, voorbeeldgedrag van leidinggevenden en continue aandacht voor een veilige werkomgeving en een open aanspreekcultuur.

Aanpak Defensie

Mede dankzij de rapporten van de commissies Van der Veer en Giebels (2018) staat sociale veiligheid bij Defensie hoog op de agenda. Met bijvoorbeeld het plan van aanpak «versterking van de sociale veiligheid» uit 2019, is er flink op ingezet deze te verbeteren. Zo beschikt Defensie over een verbeterd integriteitsbeleid, een integriteitsorganisatie, een onafhankelijk meldpunt en sinds vorig jaar over een set aan maatregelen ter bevordering van diversiteit en inclusiviteit (Kamerstuk 35 925 X, nr. 71). Defensie blijft stappen zetten; het onderzoek van de IGK is opnieuw een belangrijk signaal. De resultaten van het IGK-onderzoek vinden een plek in de lopende verbeterinitiatieven, waarvan ik er hieronder drie uitlicht.

- Het IGK-rapport benadrukt de belangrijke positie van leidinggevenden. Zij vervullen immers een essentiële rol bij het creëren van een veilige en inclusieve werkomgeving en een open aanspreekcultuur. Defensie zet de komende jaren de inspanning op het gebied van veiligheid in opleidingen en het ontwikkelen van leiderschap voort. Het is het doel om in 2025 veiligheid in alle relevante opleidingen te hebben verwerkt.
- Uit het IGK-rapport blijkt dat grensoverschrijdende opmerkingen vaak niet gemeld worden. Eerder heb ik aangegeven te onderzoeken of de meldingsbereidheid onderdeel kan worden van het structurele Medewerkers Tevredenheidsonderzoek (MTO) (Kamerstuk 36 124, nr. 11). Binnen Defensie worden grensoverschrijdende opmerkingen gezien als ongewenst gedrag. Daarom laat ik nagaan of in dit MTO ook de meldingsbereidheid omtrent ongewenst gedrag onderzocht kan worden. Afhankelijk van de uitkomsten hiervan laat ik verbetermaatregelen in kaart brengen.
- De IGK constateert dat grensoverschrijdende opmerkingen vaker worden gemaakt tegen vrouwelijke medewerkers. Vorig jaar is Defensie gestart met een set aan maatregelen ter bevordering van diversiteit en inclusiviteit; een belangrijk onderdeel daarvan is het streefcijfer dat voor vrouwen is ingesteld (van 16% naar 30% van het personeelsbestand in 2030). De invoering van dit streefcijfer kan als een katalysator werken voor andere groepen doordat er ruimte ontstaat voor een meer inclusieve cultuur.

Tot slot

Defensie hecht aan een veilige werkomgeving voor alle medewerkers. Het is belangrijk om daar goed zicht op te houden. Ik wil de IGK dan ook danken voor zijn onderzoek. In de geïntegreerde rapportage zal ik met

behulp van de cijfers die tot de beschikking zijn de stand van zaken geven over sociale veiligheid en integriteit. Tevens staat de start van het vervolgonderzoek naar de beleving en waardering van diversiteit en inclusiviteit onder medewerkers in 2023 gepland¹. Over de uitkomsten van dat onderzoek zal ik u informeren.

De Staatssecretaris van Defensie,
C.A. van der Maat

¹ In 2017 is dit onderzoek ook uitgevoerd; «Grenzen aan de eenheid», Sociaal Cultureel Planbureau. Bijlage bij Kamerstuk 34 550 X, nr. 64